

Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије
Српско хемијско друштво

Међуокружно такмичење из хемије
13.04.2019.

Тест за III и IV разред средње школе

Име и презиме

Место и школа

Разред

Име и презиме професора

Не отварајте добијени материјал док Вам се не каже да то учините. Радите пажљиво! У прилогу се налази чиста хартија на којој треба да рачунате. Означите своја рачунања на хартији редним бројем задатка да би комисија могла да прати ваш рад..

**РЕЗУЛТАТЕ ОБАВЕЗНО УПИШИТЕ У МЕСТА КОЈА СУ ЗА ТО ПРЕДВИЂЕНА
КОД СВАКОГ ЗАДАТКА!**

Заокружене вредности које треба употребити код решавања задатака:

Релативне атомске масе: H=1; He = 4; Li=7; Be=9; B=11; C=12; N=14; O=16; F=19; Ne = 20; Na=23; Mg=24; Al=27; Si=28; P=31; S=32; Cl=35,5; Ar = 40; K=39; Ca=40; Ti=48; Cr=52 ; Mn=55; Fe=56; Co=59; Ni=59; Cu=64; Zn=65; Ge=73; As=75; Br=80; Kr = 84; Rb=85; Sr=88; Y=89; Mo=96; Ag=108; Cd=112; Sn=119; I=127; Xe=131; Cs=133; Ba=137; Pt=195; Hg=201; Pb=207; Bi=209; Rn = 222; Ra=226; U=238

Нормални услови: температура = 0°C; притисак 101,3 kPa.

Молска запремина: 22,4 dm³/mol при нормалним условима.

Авогадров број: 6,0x10²³

Универзална гасна константа: 8,314 J/K mol

Фарадејева константа: 96500 C

Планкова константа: 6,62 x 10⁻³⁴ J s

ВРЕМЕ ИЗРАДЕ ТЕСТА ЈЕ 150 МИНУТА

1. Густина цинка износи $7,14 \text{ g/cm}^3$, а гвожђа $7,87 \text{ g/cm}^3$. Шта је од доле наведеног узрок мање густине цинка у односу на гвожђе?

- а) дијамагнетна природа јона Zn^{2+}
- б) јаче привлачење спољашњих s-електрона услед већег броја протона у језгру атома цинка
- в) одбијање спољашњих s-електрона већим бројем d-електрона у омотачу атома цинка
- г) већи број неутрона у језгру атома цинка
- д) већа атомска маса цинка.

Заокружите слово испред тачног одговора.

2. Хидриди силицијума опште формуле $\text{Si}_n\text{H}_{2n+2}$ називају се силани и структурни су аналози алкана. Израчунати енергију Si–Si везе у дисилану, Si_2H_6 , на основу података датих испод.

енергија H–H везе	436 kJ/mol
енергија Si–H везе	304 kJ/mol
стандардна енталпија настајања Si(g)	450 kJ/mol
стандардна енталпија настајања $\text{Si}_2\text{H}_6(\text{g})$	80 kJ/mol

_____ kJ/mol

(цео број)

3. Израчунајте количине појединих супстанци након успостављања равнотеже када се помеша 100 g 95% (по маси) етанола, 120 g сирћетне киселине, 132 g етил-ацетата и 36 g воде у погодном неводеном растварачу (у којем се све ове супстанце растварају). Реакција естерификације која се том приликом дешава дата је испод.

$$n(\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}) = \text{_____ mol} \quad n(\text{CH}_3\text{COOH}) = \text{_____ mol}$$

(2 дец.)

(2 дец.)

$$n(\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_5) = \text{_____ mol} \quad n(\text{H}_2\text{O}) = \text{_____ mol}$$

(2 дец.)

(2 дец.)

4. Студент је покушао да одреди растворљивост натријум-бикарбоната у води без упаравања раствора. У 50,0 g засићеног раствора натријум-бикарбоната додао је 25,0 g раствора хлороводоничне киселине чији је масени удео приближно 5 %. Добро је промешао и измерио масу. Утврдио је да је маса раствора била 73,5 g. После досипања нових 25,0 g горе поменутог 5 % раствора хлороводоничне киселине и мешања маса је била 97,7 g, а после поновног додавања 25,0 g 5 % раствора хлороводоничне киселине и мешања маса је била 122,7 g. Током додавања се није стварао талог. Колико износи растворљивост натријум-бикарбоната у води? Занемарите растварање угљен-диоксида у води.

_____ g / 100 g воде

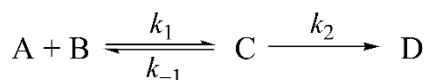
(1 дец.)

5. Израчунати масу натријум-ацетата коју је неопходно додати у 300 cm³ раствора сирћетне киселине концентрације 0,100 mol/dm³ да би се концентрација водоникових јона у њему смањила 100 пута. $K_a(\text{CH}_3\text{COOH}) = 1,75 \cdot 10^{-5}$

$m =$ _____ g

(1 дец.)

6. За реакцију:

који би однос константи брзине дао најмању концентрацију C после дужег времена?
Заокружити тачан одговор.

а) $k_1 > k_{-1} > k_2$

б) $k_1 < k_{-1} = k_2$

в) $k_1 = k_{-1} > k_2$

г) $k_1 > k_{-1} = k_2$

7. Узорак легуре калијума и натријума масе 0,580 g растворен је у води, а добијени раствор разблажен до укупне запремине од 2,00 L. Добијени раствор је имао рН 12,0. Коју масу калијума је садржала ова легура?

$m =$ _____ g

(3 дец.)

8. Сматра се да је водоник једно од горива будућности. С еколошке тачке гледишта, представља одличну алтернативу фосилним горивима, али складиштење великих количина водоника у вези је с бројним практичним потешкоћама. Најчешће се складишти компримован на притисцима од 350 до 700 bar ($1 \text{ bar} = 10^5 \text{ Pa}$). Колика је густина водоника на 700 bar на 25°C ? Претпоставити да се водоник при овим условима понаша као идеални гас.

$$\rho = \underline{\hspace{2cm}} \text{ g/dm}^3$$

(цео број)

9. Колико килограма 90,5% сумпорне киселине (густине $1,820 \text{ g/cm}^3$) је неопходно додати у 1750 kg 15,03% сумпорне киселине (густине $1,105 \text{ g/cm}^3$) како би се добила акумулаторска сумпорна киселина молалности $2,55 \text{ mol/kg}$?

$$m = \underline{\hspace{2cm}} \text{ kg}$$

(цео број)

10. Један резервоар садржи чисти гасовити амонијак на 25°C . Резервоар се затим загреје на 450°C , при чему се притисак са 1,57 МПа повећа на 5,72 МПа. Колико је процената амонијака овом приликом дисосовало на елементе?

$$\alpha = \underline{\hspace{2cm}} \%$$

(1 дец.)

11. Кроз електролизер који садржи $10,0 \text{ dm}^3$ раствора 7,4% калијум-хидроксида ($\rho = 1,06 \text{ g/cm}^3$) пропуштана је струја константног интензитета у току 2 дана, након чега је добијен 8,0% раствор калијум-хидроксида. Колико је износила јачина примењене струје?

$$I = \underline{\hspace{2cm}} \text{ A}$$

(1 дец.)

12. Колика маса воде је неопходна да се из 100,0 g фосфор(V)-оксида добије 20,0% фосфорна киселина?

$$m = \text{_____} \text{ g}$$

(цео број)

13. Електриди су јонска једињења у којима се међу негативним хемијским врстама могу наћи слободни електрони. Познати су електриди стабилни на собној температури. Један од таквих се може добити из мешовитог оксида $12\text{CaO} \cdot 7\text{Al}_2\text{O}_3$. Овај материјал састоји се из густо пакованих, позитивно наелектрисаних „кавеза” јона калцијума, алуминијума и кисеоника, и одговарајућег броја контрајона оксида који заузимају неке од шупљина у структури. Када се овај оксид загрева са металним калцијумом на 700°C у инертној атмосфери добија се електрид емпиријске формуле $\text{Ca}_6\text{Al}_7\text{O}_{16}$. Заокружите слова испред тачних тврдњи.

а) Поред електрида, као производ ове реакције настаје и калцијум-пероксид.

б) Добијени електрид био је црне боје, што указује на присуство слободних електрона у његовој структури.

в) Ако је јединична ћелија електрида састављена од дванаест кавеза који укупно садрже двадесет и четири калцијумова јона, онда се у шупљинама јединичне ћелије налазе укупно четири електрона.

г) Електриди би могли да се користе као добра редукциона средства.

д) Полазни оксид понаша се као проводник, а добијени електрид као изолатор.

ђ) Дијамагнетична природа овог материјала условљена је присуством неспарених електрона.

14. Хидролиза металних нитрида није редокс процес. За који метални нитрид је количник $R = V_{\text{г}}/m_{\text{н}}$ ($V_{\text{г}}$ је запремина гаса ослобођена приликом хидролизе узорка нитрида масе $m_{\text{н}}$) највећи? Напишите молекулску формулу тог нитрида.

15. Напишите структуру једињења молекулске формуле $C_{16}H_{10}$, у чијем молекулу постоје четири шесточлана прстена и сви угљеникови атоми су sp^2 хибридизовани.

16. Дате су следеће речи:

1. нонилнонан	6. нонанонал	11. ноненон
2. нонилциклононан	7. нонанол	12. нонанал
3. циклононанол	8. нонанонаол	13. нонилнонин
4. ноненоненен	9. нонилнонанон	14. нонадиен
5. нонанон	10. наненоненан	15. ноненан

Које од ових речи представљају исправан систематичан назив за неко хемијско једињење? Заокружите бројеве испред таквих речи.

17. Потпуним сагоревањем 11,0 g пропана ослобађа се 555 kJ топлоте. Потпуним сагоревањем 11,5 g смеше пентана и хексана ослобађа се 564 kJ топлоте. Израчунати количинске уделе пентана и хексана у овој смеси. У хомоложном низу алкана енталпија потпуног сагоревања расте за 660 kJ/mol по метиленској групи.

_____ % пентана

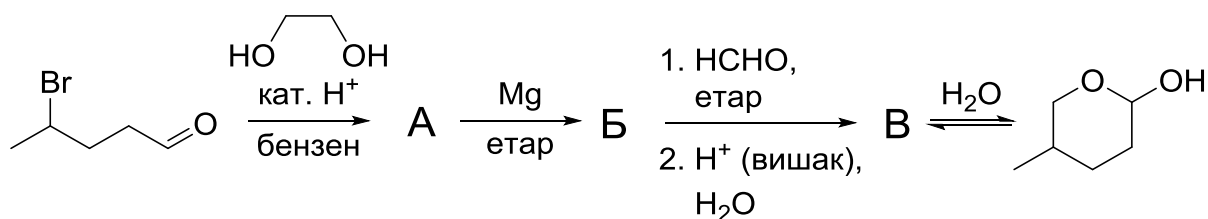
(цео број)

_____ % хексана

(цео број)

18. Једињење А, састављено од угљеника, водоника и кисеоника, има релативну молекулску масу 72. Нереактивно је, тј. не реагује с алкалним металима, алкалним хидроксидима, нуклеофилима, оксидационим и редукционим средствима. Може се добити у реакцији каталитичке хидрогенизације, при чему је за добијање 10 g једињења А утрошено 6,22 dm³ водоника (н.у.). Једињење А не садржи ниједан хирални центар. Напишите структуру једињења А.

19. Написати структурне формуле интермедијерних производа А, Б и В синтетског пута приказаног испод.

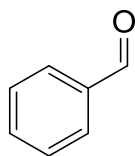

A = _____

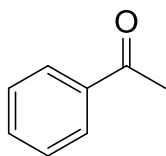
B = _____

V = _____

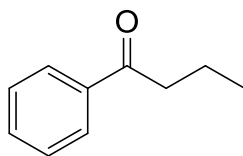
20. Од следећих једињења одаберите најпогоднија за добијање молекула приказаних испод у једној реакцији. Одговор дати уписивањем одговарајућих бројева реагенса.

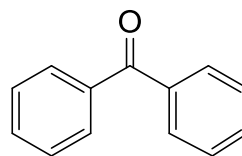
1

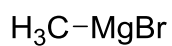
2

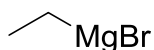
3

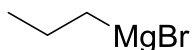
4

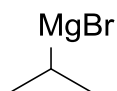
5

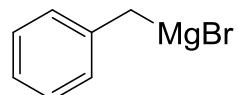
6

7

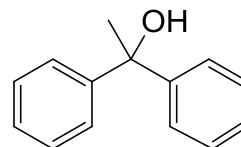
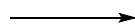
8

9

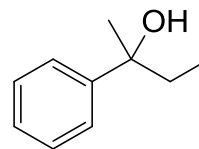
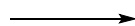
a)

+

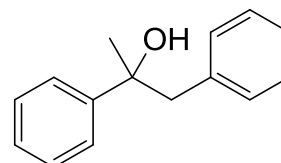
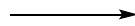
б)

+

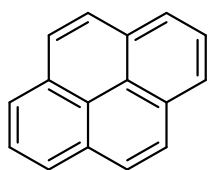
в)

+

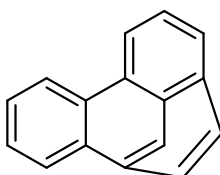

Кључ теста за III и IV разред

	поени
1. в	3
2. 304 kJ/mol	3
3. $n(\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}) = 1,33 \text{ mol}$ $n(\text{CH}_3\text{COOH}) = 1,27 \text{ mol}$ $n(\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_5) = 2,23 \text{ mol}$ $n(\text{H}_2\text{O}) = 3,01 \text{ mol}$	0,75 0,75 0,75 0,75
4. 9,6 g / 100 g воде	3
5. 3,3 g	3
6. б	3
7. 0,292 g	3
8. 57 g/dm ³	3
9. 123 kg	3
10. 50,1%	3
11. 49,3 A	3
12. 590 g	3
13. б, в, г	3
14. Be ₃ N ₂	3
15.	

или

(једна формула је довољна)

3

16. 2, 3, 12	3
17. 66,7% пентана 33,3% хексана	1,5 1,5
18.	

3

19.				
A =	Б =	В =		
			1 + 1 + 1	

20. a) $4 + 5$

1

б) $2 + 6$

1

в) $2 + 9$

1